

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

VISINGSÖ. — AMATÖRFOTO. A. JONASSON, JÖNKÖPING.

18:DE ÅRG.

DEN 16 SEPTEMBER 1917

N:o 51

Foto. Jonasson. Ölg.

Kliché: Bengt Sjöberg.

Sjögren & Sönder

ISAAK HIRSCH †.

TILL PORTRÄTTET Å FÖREGÅENDE SIDA.

Den 6 september på aftonen afled i sitt hem i Stockholm en af vår hufvudstads mest kände män, en framstående affärsman och tillika en af vårt lands på filantropiens område mest bemärkte, grosshandlaren Isak Hirsch. Döden kom närmast som en befriare; sedan flera år tillbaka led nämligen Hirsch af en svårartad sockersjuka, som småningom framkallade kallbrand i benen och förorsakade, att dessa måste amputeras. Den förut så rörlige och rastlöst verksamme mannen var sålunda de sista åren fjättrad vid hemmet, äfven om han då och då var i stånd att med sköterskans hjälp företaga en och annan promenad i vagn. För någon tid sedan gjorde sjukdomen honom också blind på högra ögat och var på väg att beröfva honom synen äfven på det vänstra. De lidandes vän fick sålunda i rikt mått själf pröfva hvad lidande ville säga, äfven om själskrafterna stodo honom bi ända in i det sista.

Isak Hirsch var född i Stockholm den 2 dec. 1843 och sålunda vid sitt frånfalle nära 74 år gammal. Föräldrarna voro grosshandlaren Simon Hirsch och dennes maka Thérèse Suber. Begåfvad af naturen med stort affärsgeni och en outtröttlig arbetsförmåga började han redan vid aderton års ålder själfständig verksamhet, i det han den 15 juli 1861 öppnade handel i en liten lokal, bestående af ett rum och kök i huset n:o 31 Stora Nygatan; i tre år var han här kompanjon med C. J. F. Tjulander. Affären, som att börja med omfattade endast gjutgoods af Bruzaholms och Ankarströms tillverkningar samt Bolinderspislar, hade under de två första åren ringa omfattning, men tog sedan stort uppsving, sedan den börjat importera äfven utländska manufakturmiden, plåt och järn samt träskrufvar från en engelsk firma, Nettleford & Chamberlain, hvilken kan förtjäna särskildt nämnas därför, att bakom det senare namnet stod ingen mer eller mindre än den man, som sedermera skulle bli en Englands kolonialminister och en bland det stora världsríkets mest framstående statsmän i nyare tiden, dess i vissa hänseenden främste imperialist.

År 1865 började Hirsch vidare försäljning af svensk järnplåt af Schebo bruks tillverkning och af svenskt stångjärn, samtidigt som han importerade förtennta bleckplåtar. När på Charlottenberg, som då innehades af framlidne bruksägaren Lundström, tillverkning af prässad spik börjades, öfvertog Hirsch med ensamrätt hela försäljningen häraf. År 1870 hade han också, ehuru endast tjugosjuårig, glädjen uppgöra ett bokslut, som visade en totalomsättning af den på den tiden långt mera än nu betydande summan af 1,432,000 kr. Som försäljare en gros af järn torde han ha varit föregångsmannen i Stockholm; först efter honom kommo firmorna Söderberg & Haak, L. L. Liberg, Gustaf Svensson, Odelberg & Olsson m. fl. Hårtill kom emellertid en mångfald annan affärsverksamhet; på hans sextioårsdag uppgafs det, att Hirsch under årens lopp varit delägare i icke mindre än 226 bolag och sedan dess hade antalet ytterligare stigit ett godt stycke på väg till det tredje hundratalet.

Med särskild ifver ägnade han sig åt husbyggnadsindustrien. För Stockholms utvecklingsförmåga hade han alltid en synnerligen skarp blick. Med lif och själ fäst vid födelsestaden — han bedref visserligen affärer äfven annorstädes, t. ex. i Sundsvall, där han uppfört stora byggnader — såg Hirsch med särskild glädje och icke utan stolthet, huru hans förutberäkningar rörande Stockholms expansion slog in, och bidrog själf kraftigt att öka den. Redan år 1865 köpte han sitt första hus, vid Västerlånggatan, och samma år byggde han sitt första hus, n:o 6 Styrmansgatan, hvilket för längesedan är rifvet för beredande

af plats för gatuutvidgning. För jämförelsens skull kan det ju förtjäna nämnas, att denna byggnad som ansågs stor för sin tid, betingade en kostnad af 110 å 115,000 kr.! För resten har han uppfört hus i så godt som alla stadsdelar. Vid Karlavägen byggde han på en tid, då detta ansågs vara synnerligen hufvudlöst: Karlavägen låg ju, förklarade man på den tiden, så ofantligt långt borta. Vid Strandvägen uppförde han som en af de första byggherrarna icke mindre än fem stora hus, däribland det sällsynt väl belägna på hörnet till Narvavägen. Synnerlig omsorg nedlade han på byggnadernas inredning och dekoration och var äfven i det hänseendet en föregångsman.

All denna verksamhet slet emellertid på nerverna och blef anledning till den sjukdom, hvarmed han fick att dragas. Under intryck af det nedsatta hälsotillståndet öfverlät han 1893 en del af sin affär åt kommanditbolaget Burman & Co., som bildades af Axel Burman, hvilken då i åtskilliga år varit anställd i Hirschs firma. Men det dröjde icke länge, förr än verksamhetslusten åter tog öfverhand, och snart påträffade man hans namn i det ena företaget efter det andra. Sedan 1896 var han styrelseledamot i Nordiska kreditbanken och kvarstod, äfven sedan han år 1910 öfverlät större delen af sin verksamhet till kommanditbolaget B. E. Lundström & Co., som styrelseledamot i en hel rad bolag, bland hvilka särskildt må nämnas Wiklunds maskin och velocipedfabrik, Stockholms glödlampfabrik, Svenska kreditkassan Enell & Olsson, Enebybergs verkstads a.-b., Gotlands maltfabriks a.-b., Trävaru a.-b.: Lidbäck & Co. förutom åtskilliga fastighetsbolag. Dessutom togs han i anspråk för bevillningsberedningarna, taxerings- och pröfningsnämnden samt ett flertal kommittéer. Det var förvånande, huru han kunde finna tid till allt, då han dessutom ingalunda undandrog sig sällskapslivet. Bl. a. var han en uppuren medlem af W 6.

Men utom i stora världen var Isak Hirsch, som i inledningsorden antyddes, ett i de behöfvades och lidandes värld väl kändt och högt uppskattadt namn. Hans goda hjärta och gifmildhet behöfde ej ålagga sig några stränga band och gjorde det ej heller. Han gaf ofta och gärna, och äfven mitt under det brådaste arbetet hade han tid att sända kronor och sedlar ut till väntande fattiga. Särskildt hade han öppen hand, när det gällde barn. Stor barnvän, men själf ogift och barnlös, ömmade han i hög grad för de små, som befunno sig i olyckliga omständigheter. Bland de otaliga stiftelser, som stå i tacksamhet för af honom redan i lifstiden öfvad frikostighet, intogo också de olika barnavårdsinstitutionerna en framstående plats. På senare år var det en vanlig syn på Strandvägen, då Isak Hirsch lämnade sin bostad för att göra en liten åktur, att tiggare och smättingar skockades kring den gamle mannen, hvars glädje det var att upplånga en tacksamhetens glimt i de hjälpbehöfvades ögon. Vid upprepade tillfällen gjorde han också större donationer, och särskildt var listan på dem lång den dag, då han ingick i sjuttioårsåldern. Vid samma tillfälle antyde han, att han gjort åtskilliga vidare dispositioner i sitt testamente, bl. a. för ett hem för grosshandlars änkor i behöfvande ställning.

I Stockholm kommer Hirsch efter lämnat ett tomrum icke blott i vännernas skara, utan äfven på grund däraf, att med honom en af dess verkligt originella personligheter gått hadan. Otaliga äro väl de anekdoter, som berättas om "Isaaks" originalitet och förmåga att ge svar, som i sin uppriktighet alltid träffade hufvudet på spiken, men aldrig sårade.

EN ENASTÅENDE VÄRLDSINDUSTRIELL SVENSK UPPFINNING

På uppfinningarnas område har Sverige ägt märkesmän som gjort dess namn ryktbart öfver hela världen. Den man som härmed presenteras för H. 8. D:s läsare är en af dessa — den snillrike uppfinnaren af det epokgörande s. k. *kombinationsmåttsystemet*, direktör C. E. Johansson i Eskilstuna.

Detta märkliga måttssystem som genom sin absoluta tillförlitlighet och finhet står utom all täflan öfver hela världen är det glänsande resultatet af många års oförtrutna pröfningar och experiment.

Det var tidigast under sitt arbete vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori som den då i 20-åren varande besiktningrustmästareeiven fick blicken öppen för behovet af noggrannare uppmättningsinstrument än som då stodo till buds vid vapentillverkningen. Äfven senare, då han i egenskap af rustmästare öfvertager ledningen af fabriksens tillverkning af specialmaskiner, specialverktyg, arbets- och

C. E. JOHANSSON.

uppfinnare af det Kombinations-mått-system hvilket genom sin ofattbara precision vunnit världsrykte såsom standard för allt precisionsarbete allstädes där vetenskapligt säkerställd noggrannhet erfordras, vare sig inom den industriella eller vetenskapliga världen.

Foto. Brydolf, Eskilstuna.

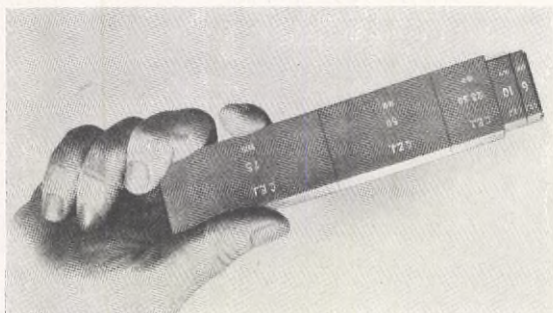
T. h.: LÖSA STYCKEN.

Med beundransvärd energi och outröttlighet, som icke lät sig nedslås af de otaliga misräkningar som un-

Forts. å sid. 815.

nade grupper, ur hvilka hvilket som helst önskad mått inom vissa gränser men ända ned till hvarje tusendels millimeter kan erhållas. Sammanställningen sker genom att stälstyckena föras tillhopa, hvarvid dessa enbart genom adhesionskraften kraftigt sammanhållas. Hur kraftig och hållbar denna sammanfogning är kan man få ett begrepp om då ända intill 20 sådana hopfogade stycken kunna hållas utsträckta i luften utan att förbindelsen brister.

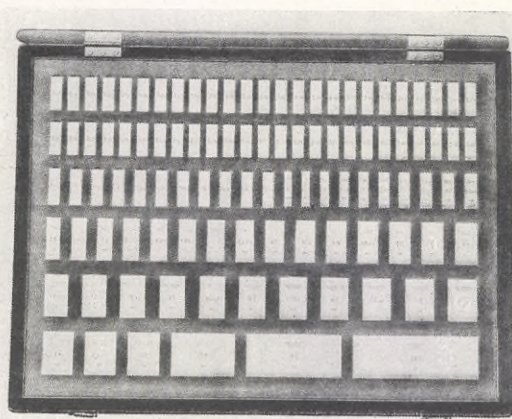
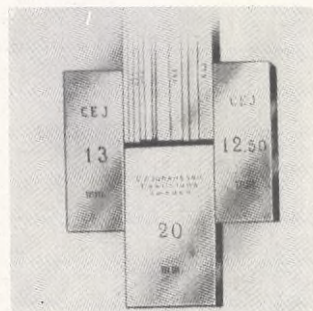
En ytterligt svår fråga, som i samband med detta måste lösas, var frågan om *åstadkommande af oföränderlighet* hos det material hvaraf kombinationsmåttsatsen skulle tillverkas. Ty faran förelåg ju alltid att det stål hvaraf passbitarna skulle tillverkas kunde undergå någon själf förändring vare sig till form eller utsträckning, förorsakad af den inre spänningen i hårdadt stål.

LÖSA STYCKEN UR EN SATS som tillfölje af det utomordentliga precisionsarbetet och på grund af adhesionskraften sammanhållas till en hel önskad längd

kontrollmått följer honom ofärligt denna tanke för att småningom utvecklas till idé. Under en resa till Tyskland åren 1895—1896, som han företager på uppdrag af svenska staten, framträder ännu tydligare ofullkomligheten hos de dåtida uppmättningsmedlen, och när vid hans återkomst samma sistnämnda år gevärsstillverkningen omlägges, tar hans idé bestämd form i och genom framställningen af den nu öfver hela den industriella världen så ryktbara "*Johansson-Kombinationsmåttsatsen*", hvilken 1897 låg färdig i sin första form. Då densamma kombinationer emellertid ej visade sig äga tillräckligt noggranna måttvärden återstod ett intensivt arbete för utexperimenterandet af såväl justeringsmetoderna som ock af grundprinciperna för konstruktionen af de erforderliga precisionsmätinstrumenten.

Herr Johanssons system grundar sig på måttsatser så åstadkomna att med ytterligaste precision arbetade stälstycken sammanställas till efter visst system ord-

EN KOMBINATIONSMÅTT-SATS, SYSTEM "JOHANSSON". Här synes en sats af olika delar af ett visst längdmått, med hjälp hvaraf kan uppmätas exakta mått intill 1000-delar af en millimeter. — De tre undre bilderna reproducerade ur katalogverk.

DEN SVÅRA TÅGSAMMANSTÖTNINGEN VID HALLSBERG.

Foto. Gullbrand, Hallsberg.

Kliché: Kem. A.-B. Benöt. Sjöreservoar, Sjölm.-Gla

OLYCKSPLATSEN EFTER DEN SVÅRA TÅGSAMMANSTÖTNINGEN hvilken kräfde ett människolif.

Natten till den 6 sept. inträffade en allvarigare tågolycka på Hallsbergs station i det nattsälltåget från Stockholm till Göteborg påkördes i en växel af ett från Mjölby kommande godståg. Dettas lokomotiv, ett s. k. B-lok, af den kraftigaste typen törnade därvid på snälltågets kombinerade post- och resgodsvagn, krossade med sin tender dess sida och stjälppte den med så våldsamt kraft att äfven de närmast föregående och efterföljande vagnarna slungades ur spåren och genom den häftiga stöten fingo alla sina fönsterrutor splittrade. Af de urspårade vagnarna var den ena en kombinerad 2:dra och 3:djeklassvagn och den andra en boggie-sofvagn som i Laxå skulle omkopplas till Kristianiatåget öfver Charlottenberg. Vid den plötsliga katastrofen uppstod helt naturligt en stor villervalla bland passagerarna, detta isynnerhet i sofvagnarna där en del sofvande kastades ur sina kojor och under några ögonblick hade svårt att finna sig till rätta i den på sidan kullvräkt och starkt lutande vagnen.

Orsaken till olycken anses vara att godståget, som observerat en 600 mtr från bangården gifven stoppsignal, ej tyckes ha lydt mer än en af sina bromsar, hvarför det af ett 50-tal vagnar be-

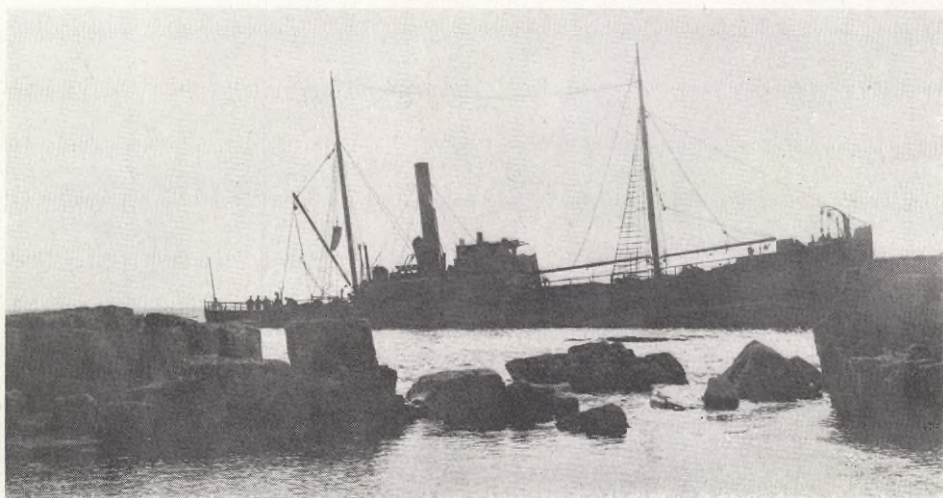
stående sättet med nästan oförminskad fart fortsatte fram till den växel där det cirka 10 minuter försenade nattsälltåget stod. Katastrofen var då oundviklig. — Olyckan är så mycket beklagansvärdare som den kräfde ett människolif. Konduktören Axel Oskar Fröling från Stockholm, som vid olyckstillfället befann sig i den påtörnade postvagnen ljöt en antagligen ögonblicklig död. Att ej katastrofen i det till sista plats fullsatta tåget kräfde flera offer får man väl betrakta som en alldeles enastående tur för dem som voro med om att dela upplevelsorna under denna skickelse-diga natt. — De materiella skadorna äro ganska betydande.

* * *

Tidigt på morgonen den 6 september strandade under stark dimma söder om Svarta hall utanför Simrishamn tyska ångaren "Teilfeld" från Lübeck. Ångaren som satt sig fast på ett klippgrund ungefär ett tiotal meter från land kastade en del af sin dyrbara last, bestående af järnmalm, för att därigenom änyo söka bli flott. Stark ostlig storm omöjliggjorde dock bärgningsarbetet, och på aftonen måste besättningen, 13 man, lämna fartyget som sprungit läck och vattenfylt.

Blif medarbetare i Hvar 8 Dag!

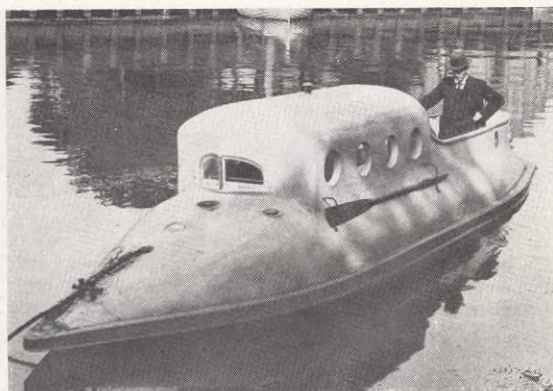
Skrif aldrig och fråga först — tid går därvid förlo-rad — utan insänd hvad Ni tror lämpar sig för tidningen, vare sig berättelser, uppsatser eller goda fotografier för dagen.

Amatörfoto. H. Engström, Simrishamn.

Kliché: Benöt. Sjöreservoar

TYSKE ÅNGAREN "TEILFELD", lastad med järnmalm, strandad den 6 sept. söder om Svarta hall vid Simrishamn.

Central Ateliern, Malmö. Nichte: Ernst Sjöversparre.
MOTORBÅT AF BETONG. SJÖSATT I MALMÖ.

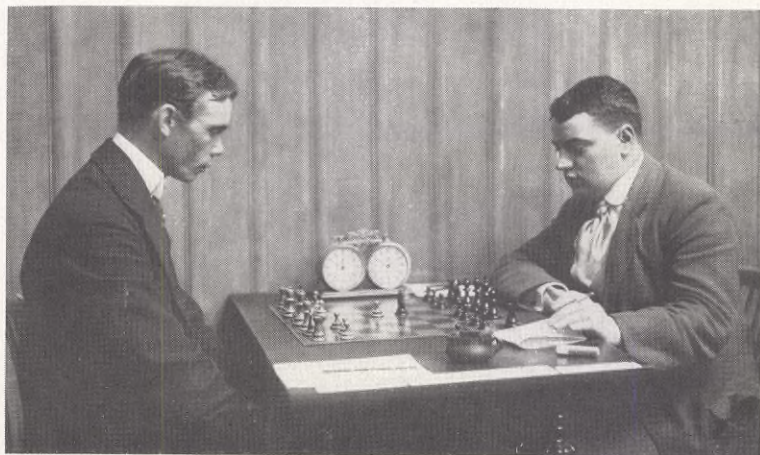
Ingeniör K. W. Ljungdell i Malmö har en tid experimenterat med byggandet af en motorbåt af betong. Den 3 sept. kunde resultatet af det djäriva men lyckade experimentet sjösättas i Nyhamnen i Malmö. Båten som i typ och konstruktion något skiljer sig från öfriga motorbåtar, har under intresserade åskådares blickar transporterats till Västra hamnkanalen, där motorn kommer att insättas och öfrig montering ske.

Öfverst: SJÖMINISTERN, KOMMENDÖR H. ERICSON, OCH KOMMENDANTEN I STOCKHOLM, ÖFVERSTEN FRIH. C. ROSENBLAD VID INVIGNINGEN. *Pressfoto.*

Därunder: MILITÄR IDROTTSPLATS VID OSCAR FREDRIKSBORG. *Invigningen den 6 september.*

Vaxholms kustartilleriregementes nya, vackra idrottsplats vid Oscar Fredriksborg invigdes den 6 sept. under stora högtidligheter, som bevistades bl. a. af sjöministern statsrådet Ericson, general Wrangel, amiral Dyrssen, öfverste Rosenblad m. fl. högre militärer. Högtidligheterna inleddes med de deltagande idrottsmännens defilering, hvarefter regementschefen, öfverstelöjtnant Törner, skildrade det arbete som varit förenadt med idrottsplatsens tillkomst. Statsrådet Ericson förklarade därpå platsen öppnad. Af Militär Idrotts Stockholmsdistrikt anordnade idrotts täflingar togo härefter sin början. Efter täflingarnas slut höll regementets officerskår middag för ett större antal inbjudna. Idrottsplatsen, som är vackert och skyddadt belägen, kommer säkerligen att bidra till att idrotten växer sig ännu starkare såväl bland den värnpliktiga ungdomen som bland befälet.

SCHACKTURNERINGARNE I STOCKHOLM. Nichte: Ernst Sjöversparre.
En mästarstrid mellan herrar G. Nyholm (l. v.) och K. Berndtsson. *Text å sid. 816.*

Foto. Malmström, Sthlm.

SKYTTEFÖRBUNDENS ÖFVERSTYRELSE SAMMANTRÄDER I STOCKHOLM i Riksdagshuset.

Kliche: Henrik Sjögren.

Skytteförbundens öfverstyrelse sammanträdde den 6 sept. i statsutskottets lokaler i Riksdagshuset. Förhandlingarna inleddes af general Ugglå, som i ett anförande erinrade om det intresse och ofervillighet som statsmakter och icke minst enskilda ådagalagt äfven under denna i så många hänseenden pröfvande tid. Förklaringen till denna ofervillighet ligger i medvetandet om att ofren läggs på fosterlandets altare. Mötet öfvergick härpå till behandling af de föreliggande motionerna samt till utskottsval. Förhandlingarna pågingo i tre dagar.

SVENSKA DAGBLADETS UPPMÄRKSAMMADE SVAMP- OCH GAGNVÄXTUTSTÄLLNING I STOCKHOLM — T. h.: FRÖKEN THORA HOLM DEMONSTRERAR SVAMPRÄTTER. — Efter fotografier.

I restaurant Gillets festsal pågår f. n. en *svamp- och gagnväxtutställning* som har tillvunnit sig allmänhetens synnerliga intresse. Utställningen, som är anordnad af Svenska Dagbladet är också väl värd denna uppmärksamhet, instruktiv och väl arrangerad som den är. Särskildt gagnväxtafdelningen har lockat de besökande. Frökarna Thora Holm och Lisa Hallberg voro strängt sysselsatta med att besvara alla intresserade fackrådförfrågningar. Man kan till och med få afsmaka de olika rätterna. Hvad sägs t. ex. om en rätt af islandslav, maskrosblad, molla och kers? Den är mycket bra. Tar man sig efteråt en kopp kaffe kokt på maskros så har man fått en verklig surrogatmåltid. På utställningen hållas dagligen orienterande föredrag af redaktör O. Lundgren och amanuensen E. Lundström, den senare expert på ätliga vilda växter.

ALBIN LAVÉN †. — FLYGOLYCKAN.

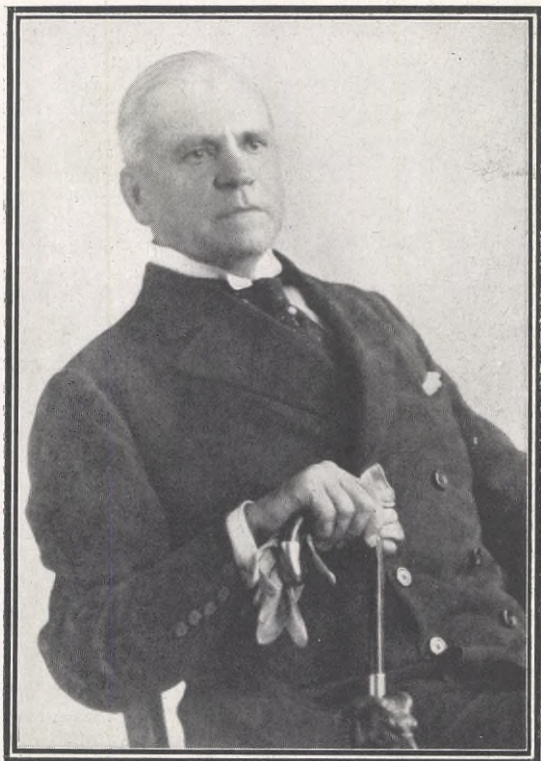

Foto. Flodin, Stockholm.

Kliche: Bengt Nilverparre.

ALBIN LAVÉN, den lika populäre som framstående skådespelaren afled plötsligen den 3 sept.

Skådespelaren *Albin Lavén* har den 3 september aflidit i Stockholm, 56 år gammal.

Med L. bortgick en af Sveriges främsta scenkonstnärer inom resonnör-facket. Sin egentliga miljö fann han, efter att några år ha fört en landsortsskådespelares ambulerande tillvaro. Först på 90-talet hos August Lindberg under dennes ryktbara sejour på

Stora teatern i Göteborg — en tid som säkerligen vägrade mycket tungt för L:s senare utveckling.

År 1893 ingick L. vid Ranfts teatrar och kom därpå 10 år senare att binda sin begåfning vid K. dramatiska teatern under Knut Michaelsons regi. Härpå följde det med hr Axel Engdahl delade 4-åriga direktörskapet för Folkteatern i Göteborg, hvarefter längtan efter en större scen och större uppgifter ånyo drog honom tillbaka upp till Stockholm och K. dramatiska teatern, vid hvilkens scen han denna gång var först till år 1911 då han på Knut Michaelsons inrådan öfvergick till Intima teatern. Vid denna scen har L. måhända upplefvat sin glansperiod som skådespelare, i det han här på ett öfverraskande fint och fördjudadt sätt löst karaktärsuppgifter som strängt taget legat utanför hans egentliga fack — resonnörens.

Lavén efterlämnar minnet af en vänlig vid-

DEN FÖRÖLYCKADE
MARINFLYGAREN
LÖJTNANT I SAND-
STRÖM (x), fotogra-
ferad efter hans näst
sista haveri i slute af
augusti. — Han störtade
då med en flygbåt af
typen Donnet-Levêque
vid Nyhamns fiskläge,
och undkom som genom
ett underverk. — Bilden
togs ombord på berg-
ningsbåten hvarest spill-
rorna af maskinen syn-
as. Vid hans sida den
skicklige marinflygaren,
löjtnant Netzler, förjät-
tare till den höginres-
santa uppsatsen i detta
nummer.

Foto. Ohn, Malmö

Kliche: Bengt Nilverparre.

FLYGMASKINEN I HVILKEN LÖJTNANT SANDSTRÖM FÖRÖLYCKADES, efter nedfallet på kyrkogården i Malmö.

hjärtad konstnär-
naturell hvilkens blida
humoristiska lägg-
ning förskaffat ho-
nom en ovanligt stor
och hängifven vän-
krets.

DEN SENASTE FLYGOLYCKAN.

Slag i slag följa olycksbuden från flygvärlden. Endast kort tid efter olyckorna på Skillingaryd och Malmslätt, hvarvid två framstående armé-flygare fingo sätta livet till, inträffade den 2 dennes åter en nedstörtning med dödlig utgång. Det är denna gång flottans flygare, som förlorat en käck och afhållen flyg-kamrat, löjtnant I. B. Sandström.

Löjtnant Sandström, som tjänstgjorde vid flottans flygstation i Landskrona, kom på e. m. den 2 sept. flygande i ett hydroaeroplan af typen Morane-Saulnier på c:a 500 m. höjd ofvanför Malmö. Vädrret var bygt med entasta åskmoln. Flygbåten syntes så vilja göra en sväng in öfver sta-

Vidstående bild: *

DEN FÖRÖLYCKADE MARINFLYGAREN LÖJTNANT I. B. SANDSTRÖM.

Foto. Olander, Landskrona.

plötsligt kastades rundt ännu en gång och flygaren föll ur. Flygbåten fortsatte ännu ett godt stycke innan den nådde marken — med full fart på motorn. Löjtnant Sandström, som föll ned i en af koloniträdgårdarna, synes hafva aflidit så godt som omedelbart. Flygbåten spolierades fullständigt.

Anledningen till olyckan torde få tillskrivas den omständigheten att löjtnant Sandström antingen icke varit fastbunden vid sin plats i maskinen eller också — hvilket är det sannolikaste — att spännet på remmen, med hvilken löjtnant Sandström var fastbunden, lossnat under maskinens häftiga rörelser.

Löjtnant Sandström, som var född år 1889, var son till kapten B. Sandström i Visby. Han blef officer 1911 och utexaminerades år 1915 såsom den förste eleven från Thulins flygskola på Ljungbyhed, efter en anmärkningsvärdt kort utbildningstid. Han har gjort sig känd som en ovanligt skicklig och käck flygare och var af sina kamrater allmänt afhållen för sitt glada och hurtiga väsen. Med honom förlorar icke endast flottan en af sina bästa officerare utan älven de redan förut fåtaliga flygarne en trofast och sitt vapen uppriktigt hängifven kamrat.

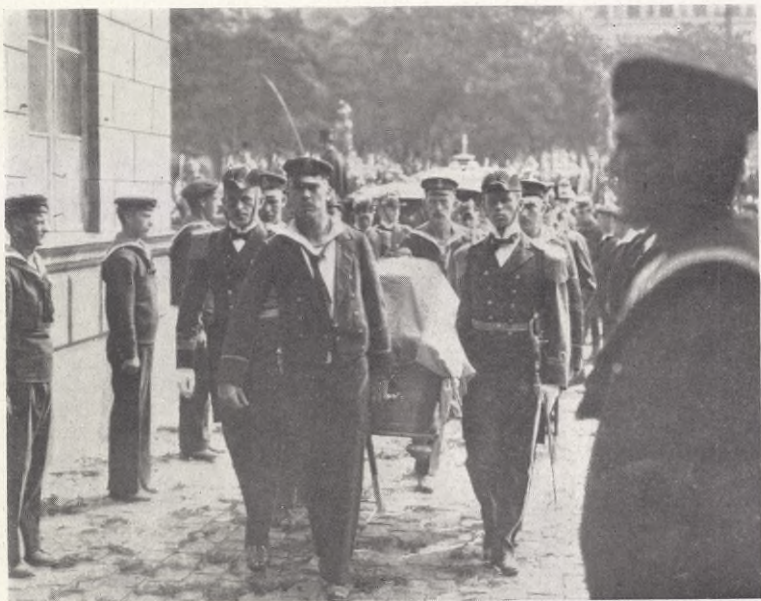

Foto. Ohm, Malmö.

LÖJTNANT I. SANDSTRÖMS KISTA föres från sjukhuset till järnvägsstationen i Malmö. — Främst vid kistans sidor flygarne kapten C. G. Krokstedt (t. v.) och löjtnant S. A. Beckman.

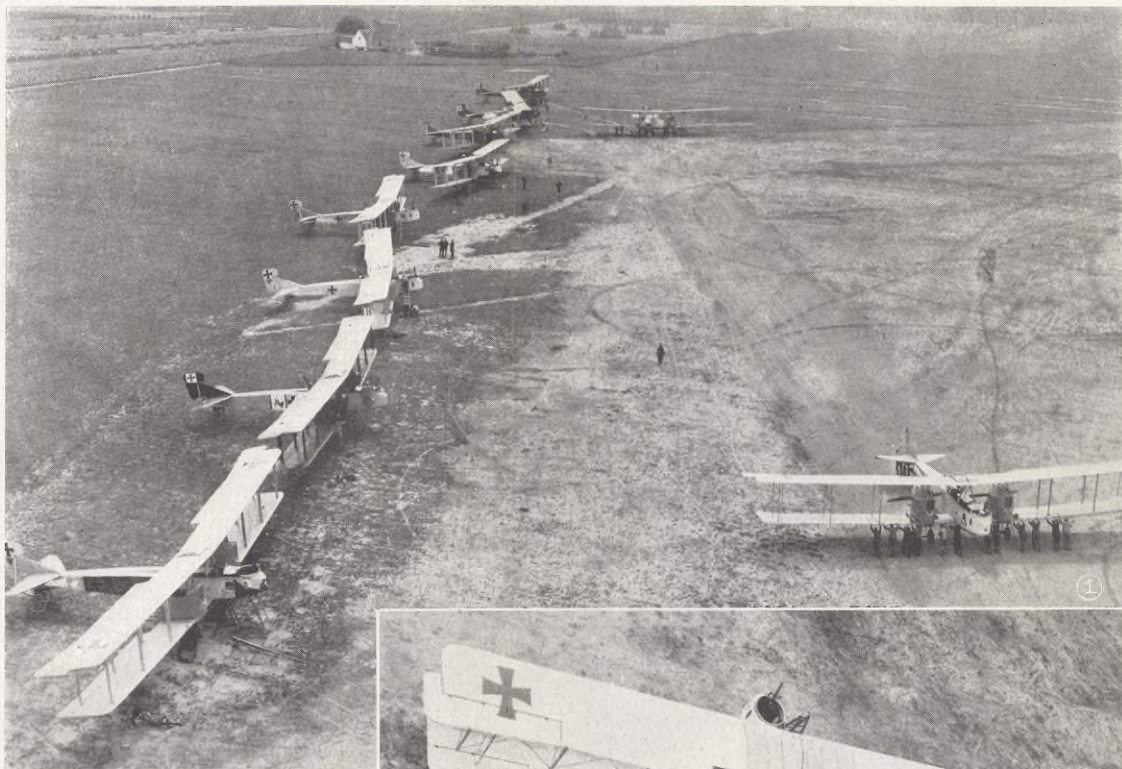
Vidst. bild:

KISTAN I ALLMÄNNA SJUKHUSETS SAL.

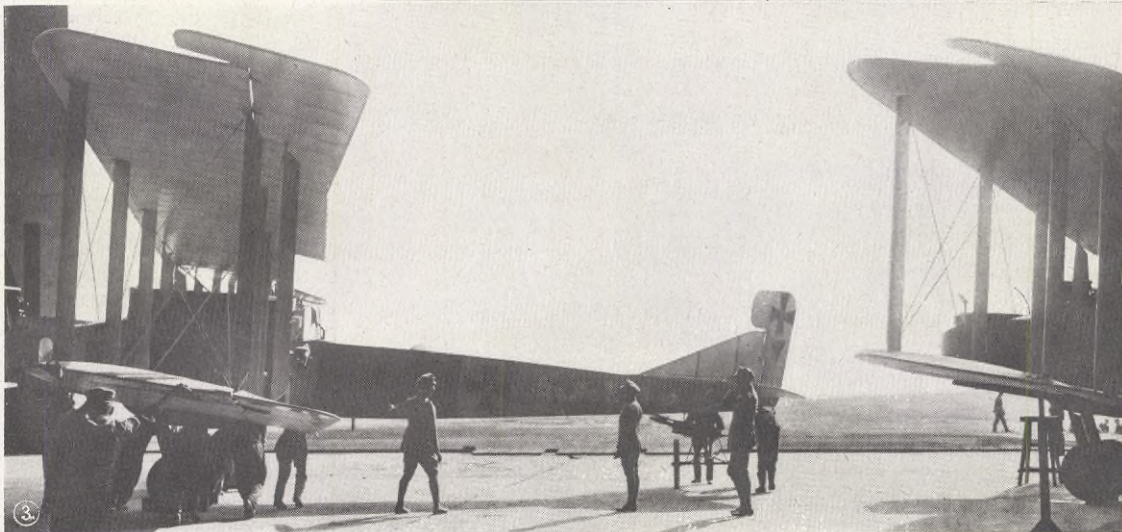
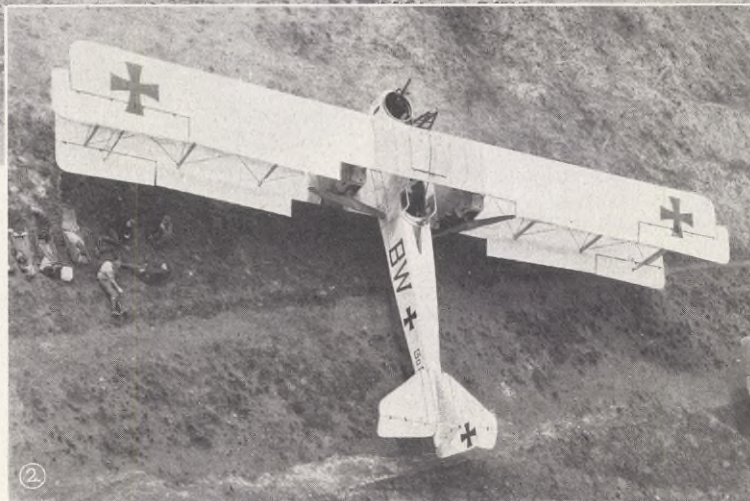
den, möjligen för att göra en nedstigning i hamnen, men fattades därunder af en häftig by och kantrade. Flygaren var dock tydligen på väg att åter bli herre öfver maskinen, då densamma

DE TYSKA LUFTANGREPPEN MOT ENGLAND.

FÖR H. 8. D. AF MARINFLYGAREN LÖJTNANT **F. G. A. NETZLER.**

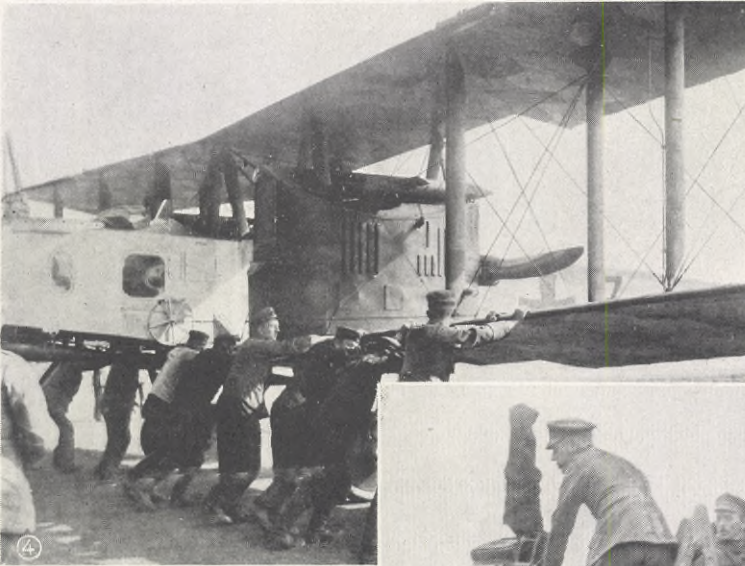
Allt oftare har man på senaste tiden hört talas om huru det tyska flygvapnet gått till anfall mot engelska städer och befästningar.

Resultaten af dessa bomkastningsexpeditioner ha på sina håll varit starkt omtvistade. Enligt de officiella engelska rapporterna skulle ju skadorna vanligen vara skäpligen obetydliga — märkvärdigt nog oftast kvinnor och barn, som dödats eller sårats — men att döma af hvad åsyna vittnen haft att för-

EFTER ORIGINALFOTOGAFIER.

Källa: Henschel Seifertsgården.

tälja torde resultaten hafva varit nog så kraftiga. Och man kan ju fråga sig om tyskarne i motsatt fall skulle fortsätta att äfventyra folk och materiel.

I stället se vi huru angreppen ökas i våldsamt dag för dag. Midt på förmiddagen komma ett tjugotal bombkastningsmaskiner flygande i solfjädersformation på 5—6000 m. höjd, och innan de engelska luftjagarna hinna skrufva sig upp för att afvärja anfallet är målet nådt — kaserner, hamnanläggningar, dockor och fartyg ödelagda. Ja, man har nu nyligen sett exempel på huru tyska maskiner vågat sig in öfver själva City midt på förmiddagen och på endast några hundra meters höjd. Att här förneka att några skador uppstått måste betecknas som enbart "bluff". Med de fulländade siktinstrument, som

allmänt veterligt stå de tyska bombkastningsmaskinerna till buds måste skadorna i stället hafva varit enorma. De tyska högexplosiva flyg-bomberna torde nog ha vållat åtskillig oreda i City.

De maskiner, som af tyskarne användas för sagda ändamål utgöras af stora bärkraftiga dubbel-däckare, försedda med två motorer hvardera, troligen 6-cylindriga Mercedes eller Benz på 240/260 hkr. Hastigheten torde uppgå till minst 150 km./tim., hvarjämte maskinerna med nära 1,000 kilo

bomber ombord kunna hålla sig sväfvande c:a 10—12 timmar.

Bild 1 visar icke mindre än tio dylika jättepjäser klara för start.

De jättelika dimensionerna framgå tydligt af bild 2, som visar en maskin fotograferad från en annan som befinner sig på c:a 50 m. höjd. För fackmannen är af särskildt intresse att se dels att båda motorerna äro "skjutande", d. v. s. propellerna placerade bakom vingarna, hvilket ju är fördelaktigare ur beväpnings-synpunkt, dels att sidoroder och "ailetons" — de på vingänden sittande roden — äro balanserade. Beväpningen utgöres af två kulsprutor af typen "Parabellum", placerade för skjutning såväl för- som akter-över.

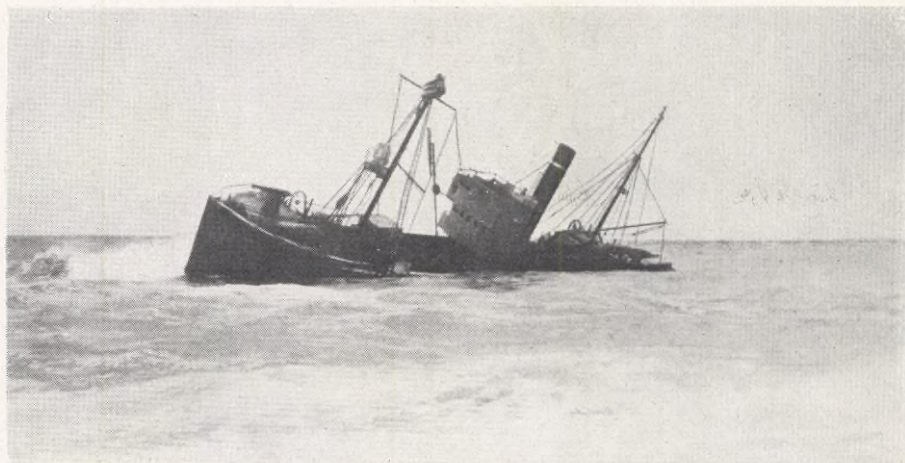
Bild 3 visar bl. a. den säregna kurvaturen på bärplanen, som på undersidan äro nästan raka.

På bild 4 och 5 synas dels bombernas placering under själva flygkroppen. Dels anordningar för en tydligen ganska kraftig gnistinstallation (trådlös telegraf).

Stutligen visar bild 6 några af flygarna väl påpalsade och försedda med singördlar. Det förefaller måhända för den oinvigde att vara en skälligen varm dräkt för sommarbruk, men på 5000 m. höjd är värmen troligen minimal.

Bombarderings-eskadrar, sammansatta af maskiner af ofvanstående typer, hafva nu på sista tiden ibland äfven åtföljts af luftjagare d. v. s. snabbgående flygplan afsedda uteslutande för strid och såsom bevakning mot anfallande fiendliga maskiner.

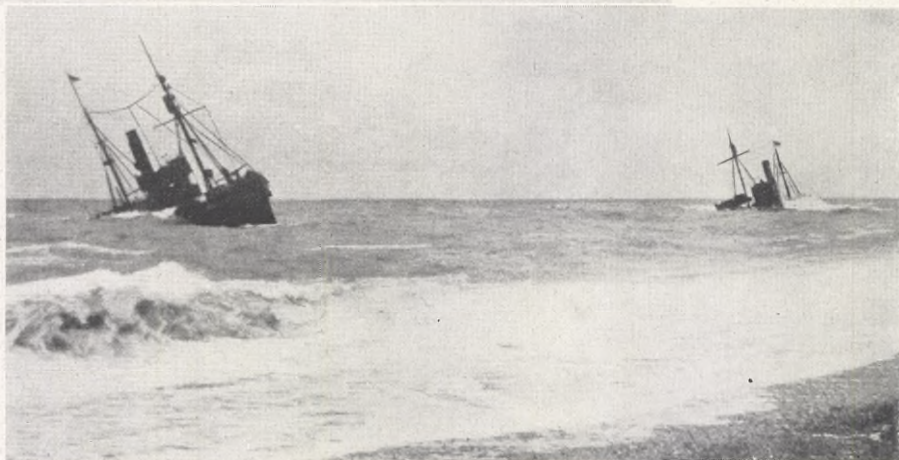

Besättningarna på de hela tiden häftigt beskjutna tyska mintrawlarna, hvilkas befäl insågo det fruktlösa i att söka upptaga en försvarstrid mot en mångdubbel öfvermakt, beordrades i båtarna och lyckades roende uppnå stranden, där en stor ännu upprörd människomassa mottog dem. Flera af de tyska sjömännen hade erhållit svåra sår. Ett stort antal danska läkare hade i hast mobiliserats och togo sig an de sårade främlingarna. Sannolikt kommer de tyska besättningarna att interneras i Esbjerg.

Engelsmännen aflägsnade sig först sedan de sett de tyska trawlarna i

SJÖSTRIDEN VID JYLLAND. Tre af de af engelska sjöstridskrafter inom dansk sjögräns beskjutna tyska mintrawlarna.

Tidigt på morgonen den 1 september utkämpades utanför Ringkjøbings fjord vid Jylland en häftig sjöstrid mellan 6 större engelska torpedjagare och 4 armerade tyska mintrawlare. Efter att en halfannan timmes tid under våldsamt kanonad drevs småningom de tyska trawlarna under en mördande eld af den betydligt större engelska styrkan in mot kusten, hvarvid engelsmännen som fortforo att i 20 minuters tid beskjuta trawlarna sedan dessa stött på grund, samtidigt gjorde sig skyldiga till en allvarlig neutralitetskränkning mot det danska riket. Öfver Gammel Bjerregårdsstrand, den af köpenhamnaren omtyckta och under sommaren lifligt frekventerade badorten vid Ringkjøbings fjord rägnade de förlupna engelska granaterna ned och anställde bl. a. skada å ett boningshus. Lyckligtvis vardt ingen människa skadad.

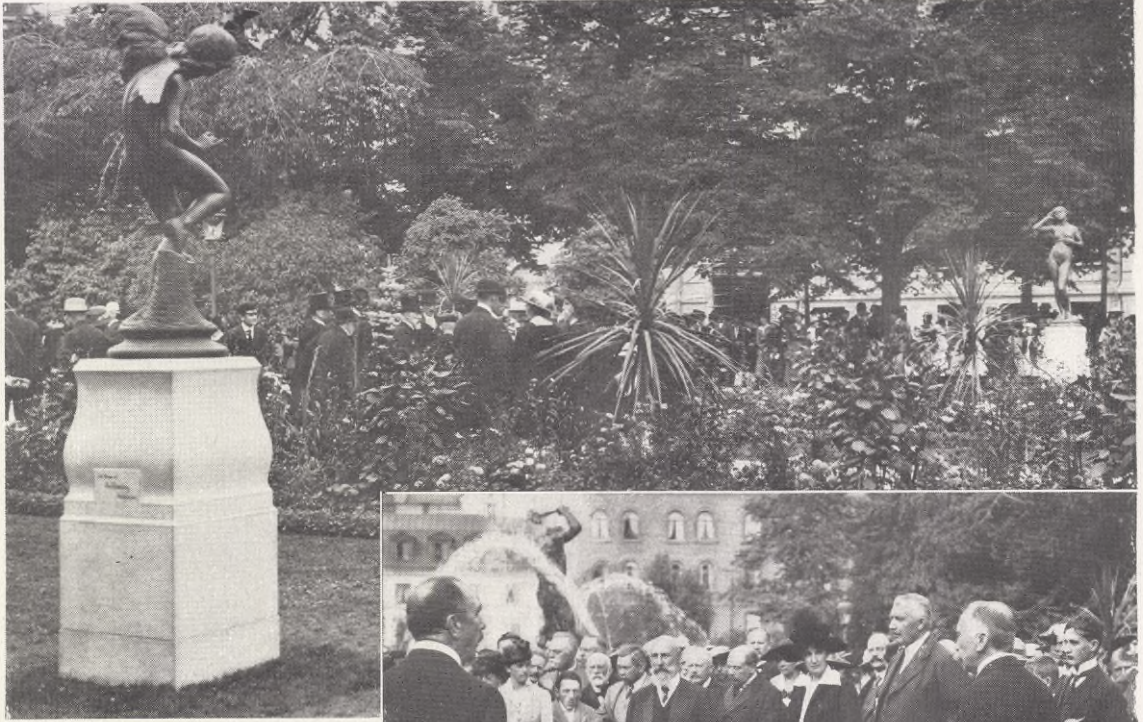
Efter fotografier.

Kliche: Bengt Sjöbergström.

grund förstörda — två af dem råkade inom kort i brand och de båda öfriga blefvo beskjutna till fullständiga vrak. Grundstötningen beräknas ha ägt rum 1 engelsk mil utanför Jyllandskusten, hvarför engelsmännens uppträdande i detta fall kan betecknas såsom en af de allvarligaste neutralitetskränkningar som sedan krigets början inträffat.

“ALBATROSS” INTERNERADE BESÄTTNING FÖRFLYTTAS FRÅN GOTTLAND. T. v.: Afmarschen genom Visby (foto. Lindblad, Visby); t. h.: Affärden från Visby med ångaren “Tjelvar” (foto. Ridelius, Visby) — Text å sid. 816.

PER HASSELBERGS "TJUSNINGEN" UPPSTÄLLD PÅ ADOLF FREDRIKS TORG I STOCKHOLM. Efter aftäckningshögtidligheten. Midt emot "Tjusningen" synes samma konstnärs "Snödroppen".

I nr 26 af innevarande årgång lämnade H. 8. D. ett meddelande om den donation den kände mecenaten, ingenjör C. R. Lamm på Näsby utfäst sig till i och med erbjudandet att till staden överlämna en bronsafgjutning af Per Hasselbergs "Tjusningen" såsom förut skänkta "Snödroppen" af samma mästarehand.

VID AFTÄCKNINGEN: Ingenjör C. R. Lamm (x) som skänkt statyen till Stockholms stad; främst t. v. stadfullmäktiges ordförande, dr Östberg, t. h. öfverståthållaren.

pendant till den af samma donator

Den 7 september skedde den högtidliga aftäckningen och Söders "Kungsträdgård" står i detta nu i full blomsterskrud prydd med tre konstverk af hög rang: Tors fiske, Snödroppen och nu Tjusningen.

Sveriges första kvinnliga seminarierector är i dagarna utnämnd i Kalmar i det fröken *Augusta Westerberg*, som sedan år 1912 varit tillförordnad på samma post mottagit utnämningen till rektor vid därvarande folkskollärarinneseminarium.

Fröken W., som stammar från Gottland, aflade år 1885 examen vid K. högre lärarinneseminarieret i Stockholm, hvarefter hon tjänstgjorde vid Visby högre flickskola 1885-1894. Följande år kallades fröken W. till Kalmar såsom vikarierande adjunkt vid samma folkskollärarinneseminarium där hon nu på grund af sina framstående pedagogiska meriter utnämns till rektor.

T. v.: DEN FÖRSTA KVINNLIGA SEMINARIEREKTORN, FRÖKEN AUGUSTA WESTERBERG.

T. h.: EN JEMTLÄNSK FÖRGRUNDSMAN: P. BERTILSSON, SKAPARE AF BYDALENS TURISTORT, fyllde 70 år den 27 aug.

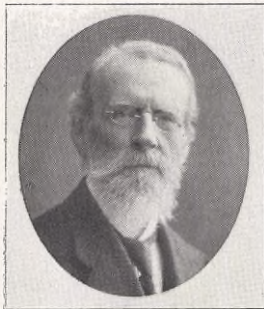

Foto. Winell, Kalmar.

Foto. Johanson, Östersund. Attiche: Ernst S. Engström.

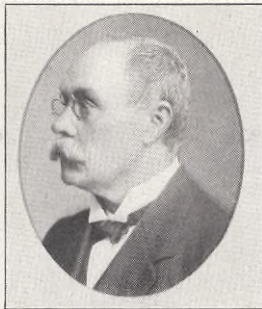
VECKANS PORTRÄTTGALLERI

O. F. D. ÖSTMAN.
Fil. Dr. — Hudiksvall.
80 år 26 Aug.*

K. A. M. HAMNSTRÖM.
Fil. Dr. — Hernösand.
60 år 30 Aug.*

M. L. WISTÉN.
Fil. Dr. Lektor. — Kalmar.
60 år 13 Sept.*

E. SANDIN.
F. d. Bankfjesteman. Entomolog. — Göteborg. 60 år 5 Sept.*

C. A. STÅLBERG.
Direktör. — Eskilstuna.
65 år 11 Sept.*

C. O. E. SÖRLING.
Tekningslärare. — Stockholm.
65 år 1 Sept.*

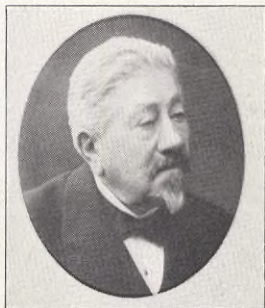
B. A. HOLMKVIST.
Redaktör. — Göteborg.
50 år 8 Sept.*

A. ÖHMAN.
Grosshandlande. — Djursholm.
50 år 4 Sept.

A. H. HUGOSON †.
F. d. Kronofogde. — Alingsås.
F. 39. † 17.

C. O. GROTH †.
F. d. Fängelsedirektör. Sundsvall. — F. 40. † 23 Aug.*

C. A. BERGMAN †.
Slaktaremästare. — Upsala.
F. 49. † 24 Aug.*

Porträtt till veckans Porträttgalleri

böra vara af möjligast sena datum för att införas.

Uppgifter till porträtt

böra ansluta sig till frågeformulär från redaktionen. Särskild påpekas nödvändigheten af att **alla förnamn angifvas, med tilltalsnamnet helt utskrifvet och understruket.** Förblisende hävruddinnan utsluter biografi.

Porträtt och biografi

införas efter begäran från Redaktionen, som också bär kostnadsnaerna. Förslag emottagas gerna.

* Data här nedan.

FREDRIK ÖSTMAN. Stud. 57, fil. dr. 63, jubeldr. 13. Läroverksadj. i Hudiksvall 65—05. Stadsfullm. 72—1900, ordf. 90—1900; landstingsman under 14 år. Styr.-led. i sparb., A.-B. Göteborg.-syst. (ordf.) sedan 73.

MALTE HAMNSTRÖM. Stud. 76, fil. lic. 86, fil. dr. 96. Folkskoleinsp 87—98, semin.-adj. 98. Led. af kyrkoråd (kyrkovård), folkskolestyr., länets slöjdmomm., bestyr. f. hembygdskurser, styr.-ordf. i kult.-hist. mus.

LEONARD WISTÉN. Stud. 77, fil. dr. 01; lär. i Lund 93, lektor i eng. o. fran. i Sundsvall 03, v. Kalmar h. a. lärov. sedan 10.

EMIL SANDIN. Intr. 74 i Skand. kred. a.-b. tjänst; utl. korresp., afg. 17. Egnat stort intresse af entomologien, sersk. skalbaggar, och inneh. en samling af svenska arter häraf som torde vara en af de mest betydande i vårt land. Är sedan flera år sysselsatt m. ordnande af Göteborgs museums rika insektsam. Fihlig medarb. i Entomolog. tidskr. o. i liflig förbindelse m. svenska o. utländ. insektsforskare. Led. af Deutsche entomolog. Ges. i Berlin o. La soc. entomol. i Paris.

AUGUST STÅLBERG. Efter afslut. tekn. skolstudier verkm. o. ing. v. Huskvarna 71—81, verkst. dir. i Låsfabr.-a.-b. i Eskilstuna. Ordf. i stads-

fullm. der. 14; på sin tid mångårig ordf. i drätselkamm. o. byggn.-nmd Ordf. i styr. f. Munktells mek. verkst. a.-b. Styr.-led. i Ståd. allm. brandstodsbolag, Sv. stadsförb., Sv. industriförb.

OLOF SÖRLING. Elev v. Konstakad. 69—75, teckn. lär. v. Söderm. h. a. lärov. sedan 82. Vitt.-hist. o. ant. akad.'s teckn. sedan 90. Teckn. t tidskr. samt arkeolog. o. etnogr. verk.

ALBERT HOLMKVIST. Stud. 86, medarb. i dagspressen sedan 87, i Göteborgs Hand. o. Sjöf. Tidn. sedan 06; deri hans kaserier under signaturen Purre åtnjuta stor popularitet. Skriftställare.

CARL-OLOF GROTH † Ing. på 60-talet v. fångvården, till en början i Karlstad; fäng. direktör i Karlshamn 76, dir. v. kronohäktet i Sundsvall 78—08.

CARL BERGMAN †. Etabl. 74 egen slakt.-affär i Upsala. Led. af stadsfullm. 93—02, led. af fattigv.-styr. sedan 95.

Foto. Holmérn, Stockholm.

Kliché: Kem. A.-B. Benzt Silfverparre, Sthlm.—Gbg

PORTRÄTTGRUPP TILL DEN ÖSTERRIKISKA UTSTÄLLNINGEN I STOCKHOLM. Fr. v.: professorerna Hanak, Hanslik och Hoffman samt målarna dr. Wagner, Boehler och Faistauer.

Stockholm har att inom den närmaste tiden motse en s. k. österrikisk vecka, afsedd att för svensk publik demonstrera österrikisk kultur inom konst och handverk. Under den nu gångna veckan ha en del konstnärer anländt för att i Liljewalchska konsthallen arrangera en utställning, senare väntas österrikiska manekänger hvilka skola exponera de senaste Wien-moderna. Dessutom kommer en österrikisk musikkår konserter på olika lokaler.

Konstutställningen som öppnades den 9 sept. omfattar tavlor, skulpturer, keramik, glas och textilarbeten. Arrangör af utställningen är den bekante Wienerarkitekten prof. Hoffman. H. är professor vid konsthantverksskolan i Wien och grundläggare till de berömda Wienerverkstäderna som förfärdiga möbler, metallsaker, tapeter, textilarbeten m. m., alster hvilka vunnit värdsmarknad. En annan ryktbar deltagare i expeditionen till Stockholm är professor Hanslik, lärare i geografi vid universitetet i Wien, författare till många vetenskapliga verk. H. är vidare föreståndare för Institut für Kulturforschung i Wien. En annan berömdhet är

prof. Hanak som räknas som sitt lands främste bildhuggare. Af de öfriga utställarna må nämnas målarna Faistauer och Boehler samt dr. Wagner, förut bildhuggare men numera målare.

*

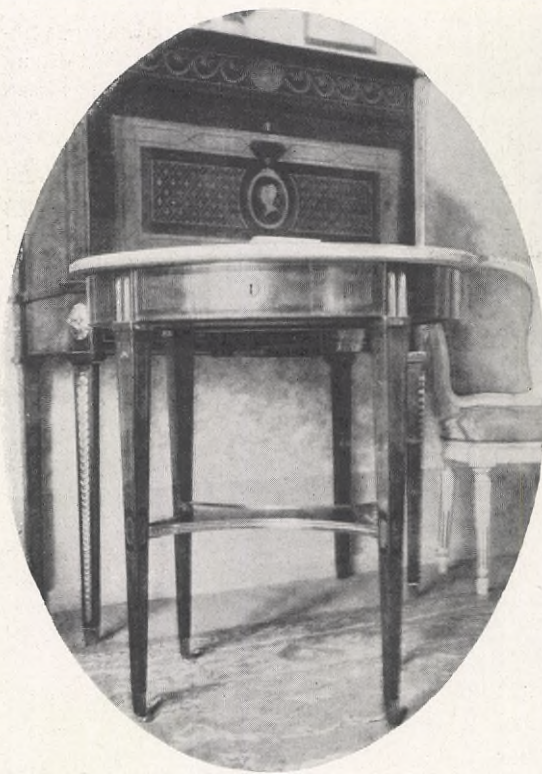
En stor konsert hölls nyligen i Chicagos största konsertsal Orchestra Hall af den framstående svenska sångföreningen The Swedish Choral Club, som intager en mycket bemärkt plats i stadens musiklif. Svenska sången har goda traditioner i Amerika. Redan för 25 år sedan hade The Swedish Gleeclub en icke mindre framträdande plats, fastän den icke kunde prestera ett så stort medlemsantal. Såsom framgår af fotografien är antalet sångare i kören omkring 200. Amerikanska ministern i Stockholm mr Ira Nelson Morris, som är gammal Chicago bo, är hedersordförande i den berömda sångföreningen, hvars ledare, herr Edgar Nelson synes till höger i midten på fotografien.

Efter fotografi

Kliché: Kem. A.-B. Benzt Silfverparre, Sthlm.—Gbg

DEN SVENSKA KÖRFÖRENINGEN I CHICAGO SOM NYLIGEN GAF EN STOR KONSERT DÄRSTÅDES.

Forts. fr. sid. 803.

der arbetets gång mötte, lyckades hr J. slutligen öfvervinna äfven denna svårighet, hvarefter hans uppfinning år 1906 i fulländad form kunde sändas ut på världsmarknaden.

Uppfinningens betydelse för världsmarknaden har visat sig vara enorm. Till dess afnämre räknar man förutom en mängd vetenskapliga institutioner och statsliga inrättningar — hvaraf icke minst de för krigsmaterial i alla ledande länder — storindustrier af alla slag.

Herr Johansson, som genom denna enastående uppfinning eröfrat världsrykte, är född den 15 mars 1864 vid Frötuna bruk i Västmanland. Efter afslutad skolgång vistades han en tid af 3 år i Förenta Staterna, där han erhöll utbildning vid åtskilliga industriella verk samt dels ock teoretisk sådan vid Gustavus Adolphus College i St Peter. Minn.

Af de många utmärkelser som tilldelats hr J. må nämnas guldmedalj med hedersdiplom å världsutställningen i Liège år 1905 och Svenska Vetenskapsakademien Arnbergska pris 1908.

Bland de föremål som tillvunnit sig en särskild uppmärksamhet på den *Fabriks- och Handtverksutställning* som f. n. pågår i Karlskrona är framför allt ett äkta Hauptbord, enligt signatur förfärdigadt i Stockholm år 1781 hos dåvarande kunglige hofmöbelsnickaren George Haupt. Den fina unika möbelen äges af grosshandlare Eric Forsberg, Karlskrona.

Vidstående bild:

ETT ÄKTA HAUPT-BORD I KARLSKRONA. Sekretären bakom bordet är en Haupt-imitation.

Anatörfoto. S. Holgersson, Karlskrona.

VÄRLDSKRIGET.

Helt oväntadt kom intresset under första septembeveckan att rikta sig på *Riga-fronten*, där situationen undergick en lika plötslig som betydelsefull förändring. Den 2 på aftonen rapporterade tyskarne, att deras trupper gått öfver Dvina sydost om Riga. Öfvergången verkställdes på båda sidor om *Yxkull*, och det ryska motståndet synes icke håller på detta frontafsnitt ha varit synnerligen starkt. Tyskarne kunde snabbt fullfölja de vunna fördelarne, och redan följande dag var *Rigu*, som utrymtes af ryssarne, i deras händer. Framryckningen fortsattes därefter med stor snabbhet, och ryssarne måste skyndsamt rädda sig på andra sidan floden *Aa*, nordost om Riga. *Dünamünde* eröfrades, likaså *Friedrichstadt* och en mängd andra platser som ryssarne utan svärds slag öfvergäfvos. Segern vid Riga är så mycket märkligare, som *Dvinafronten* i två års tid orubbligt hållit stånd mot alla föregående våldsamma offensiver. Man framkastar rent af redan den förmodan, att tyskarne ämna söka tränga fram ända till *Petrograd* och eröfra hufvudstaden. Att den tyska invasionen skulle kunna skölja så långt är dock föga troligt, så framt icke det nuvarande upplösningstillståndet i ryska armén skall visa sig obotligt. Men äfven om den inre anarkin skulle fortsätta i Ryssland vore det sannolikt ett ganska stort vägspel. Distanen är stor och framför allt är terrängen hela den långa vägen ytterst besvärlig för en framryckning.

På *Isonzo-fronten* rasade fortfarande mycket våldsamma strider, koncentrerade kring berget *San Gabriele* nordost om Görz. Utgången af denna ytterst förbittrade tvekamp var vid veckans utgång ännu oviss. Italienerne synas ha varit i besittning af berget, men icke kunnat behålla toppen.

På *macedoniska* och *rumäniska* fronterna rådde en viss aktivitet utan att dock några stora operationer voro att anteckna.

Hvad *västfronten* beträffar erbjöd denna ledande krigsskådeplats mindre intresse under den gångna veckan. Fransmännen hade en framgång vid *Hurtebise* på *Aisnelinjen*, där för öfrigt stridsverksamheten tycktes tilltaga. Vid *Verdun* var det hufvudsakligen artilleriaktion, och från *Flandern* rapporterades diverse engelska framstötter på *Ypres*-afsnittet. Norr om *Roulers* och *Ypres* inledde engelsmännen ett större anfall den 6 sept.

Hvad som för öfrigt satte karaktär på denna krigsvecka var de många politiska afslöjanden och "affärer", hvarom telegrafens hade att berätta. I Frankrike har "Bonnet Rouge"-affären ledd till ministerkris, sedan inrikesministern *Malvy* måst afgå; och samtidigt tycks "Journals" ekonomiska transaktioner med en viss *Bolo* skola ge upphof till sensationella afslöjanden; en viss opinion i Frankrike tror sig veta, att tyska pengar arbeta på att sprida krigsleda i landet. I Ryssland fortsätter den uppseendeväckande *Suchomlinov* processen med sina grava beskyllningar mot det olycksalliga system som härskade i Europa före kriget och som möjliggjorde oansvariga makters spel med folkens öden. Yttermera blir detta system ställt i gräll belysning genom de visserligen icke fullt tillförlitliga upplysningar, som framkommit rörande privata uppgörelser mellan kajsar *Wilhelm* och tsaren ett tiotal år före krigsutbrottet, gående ut på att tvinga Europas fastland till en krigisk koalition mot England.

I Ryssland har man vidare kommit en vidt utgrenad sammansvärjning på spåren, som syftadt att återinföra monarkin. Storfurstarne *Mikael* och *Paul* arresterades jämte en mängd andra personer.

Fredsdiskussionen afmattades. Men sannolikt vinna fredstendenserna just nu ökad kraft. Detta trots att den engelska fackföreningskongressen i *Blackpool* med öfverväldigande majoritet uttalade sig mot ett deltagande i *Stockholmskonferensen*.

HUFVUDSTADENS SCENER.

Foto. Atmberg & Preinitz, Stockholm.

"LILLA YRHÄTTAN" Å VASATEATERN: Fru Ester Sahlin och herr Olof Winnerstrand.

Som en första nyhet för spelåret har Vasateatern i Stockholm upptagit en engelsk komedi af det mera otroliga slaget, som först i de sista scenerna får en

havererade tyska minkryssaren "Albatross" afresa med ångaren "Tjelvar" via Kalmar till Skillingaryd i Jönköpings län, där svenska myndigheter beredt de tyska sjömännen ett nytt interneringsläger.

anstrykning af verklighet. Till den utomordentliga framgång pjäsen likväl rönt i salongen bidrog i afsevärd grad det ypperliga framförandet — i synnerhet fru Ester Sahlins snabbt skiftande och roande gjorda gamin-typ af "Lilla Yrhättan" samt herr Olof Winnerstrands torroliga obetalbara komik, som mer och mer blifvit en ny outsinlig källa till stockholmspublikens muntherhet.

Till illustr. å sid. 811.

Våra bilder visa det tillfälle då den under 2 års lopp å Gottland internerade besättningen från den därstädes

Till bild å sid. 805.

Under den förlutna veckan har i Stockholm stora schackturneringar pågått. På söndagen bildades under grosshandlare Ludvig Colljins ordförandeskap Sveriges schackförbund och detta förbund anordnade sedermera de turneringar som pågått under veckan. Hufvudparten af intresset har gifvetvis samlat sig omkring mästarclassens stora kraftturnering som tog sin början på måndagen på Grand Hotell Royal. Då möttes i första rondan två kända schackmästare segraren i årets Kristianlaturnering Gustaf Nyholm, Stockholm och andre pristagaren där göteborgaren K. Berndtsson. De båda mästararna spelade skandinaviskt parti som slutade med remis. Vår bild är tagen då denna med spändt intresse följda strid utkämpades.

INNEHÅLL: Isaak Hirsch (Biografi och helstidesporträtt). — Direktör C. E. Johansson, "Kombinationsmåttssystemets" geniale uppfinnare. — Flygolyckan i Malmö. — Skådespelaren Albin Lavén. — Järnvägsolyckan i Hallsberg. — Sjöträffningen utanför Jylland. — Porträtt och bilder till dagskrönikan. — Världskriget. — Veckans porträttgalleri. — De tyska luftangreppen mot England, artikel af löjtnant F. G. A. Netzer.

Foto. Atmberg & Preinitz, Stockholm.

"ANDROCLES OCH LEJONET" PÅ K. DRAMATISKA TEATERN. Denna komedi af Bernhard Shaw mottogs vid sin premiär den 7 sept. osedvanligt kyligt af publik och press som finner det spexartade stycket som sådant olämpligt för vår kungliga scen. Vår bild visar herrar Ivar Nilsson (Androcles) och John Bergman (Lejonet).

Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angifvande af källan förbjudes vid laga påföljd.

För Berättelser och Historietter gäller ovilkorligt förbud.

F. A. B. HVAR 8 DAGS TRYCKERI, GÖTEBORG.